

2. Ekonomiskās sistēmas un konkurence	Vārds	
	Uzvārds	
	Klase	Datums
	Punkti	Vērtējums
<i>I variants</i>		

1. Apvelciet pareizās atbildes burtu (katram jautājumam ir tikai viena pareiza atbilde). (6 punkti)

<p>1. Kura ekonomiskā situācija ir izveidojusies ASV:</p> <p>a) tradicionālā ekonomika; b) brīvā tirgus ekonomika; c) komandekonomika; d) jauktā ekonomika.</p> <p>2. Latvijā monopolu darbības uzraudzību īsteno:</p> <p>a) LR Saeima; b) LR Ministru kabinets; c) Konkurences padome; d) Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija.</p> <p>3. Saplūšana notiek, ja:</p> <p>a) apvienojas divas vai vairākas firmas, lai izveidotu vienotu lielu uzņēmumu; b) firmā notiek liela iekšējā paplašināšanās; c) akciju sabiedrības akcijas tiek pārdotas vairākās biržās; d) bankrotē liels uzņēmums.</p>	<p>4. Kāds bija galvenais antimonopola likumdošanas izstrādāšanas cēlonis?</p> <p>a) Konkurences nodrošināšana. b) Preču un pakalpojumu patērētāju aizsardzība. c) Lai palīdzētu akciju īpašniekiem. d) Nodokļu iekasēšana valsts kasē.</p> <p>5. Rīgas Fondu biržā pārdod:</p> <p>a) akciju sabiedrību akcijas; b) akciju sabiedrību akcijas un nekustamos īpašumus; c) akciju sabiedrību vērtspapīrus un notiek preču izsoles; d) SIA un A/S kapitāldaļas.</p> <p>6. Kārlis izaudzēja ļoti labu kviešu ražu un nolēma pārdot tos par cenu, kura ir augstāka par tirgus cenu. Šī darbība:</p> <p>a) paaugstinās kviešu cenu tirgū; b) pazeminās kviešu cenu tirgū; c) paaugstinās kukurūzas cenu; d) neietekmēs tirgus cenu.</p>
---	---

2. Ierakstiet pirms skaidrojuma terminu. (4 punkti)

- – noteikta sabiedrības saimnieciskās dzīves organizācija, t. i., pieeja, kādu sabiedrība lieto, lai ierobežotu resursu apstākļos sasniegtu savus ekonomiskos mērķus.
- – monopols, kas izveidojies, jo vairāku konkurējošu ražotāju pastāvēšana kādā nozarē nav ekonomiski lietderīga.
- – uzņēmumu apvienība, kurā ietilpstošie uzņēmumi saplūduši vienā lielā kompleksā, zaudējot savu juridisko un saimniecisko patstāvību.
- – neatkarīgu pircēju un pārdevēju savstarpēja sāncensība, cīņa tirgū par labākām pirkšanas vai pārdošanas iespējām.

3. Par kuru ekonomisko sistēmu ir apgalvojums? Ierakstiet lodziņos attiecīgo apzīmējumu (Tr – tradicionālā, K– komandekonomika, T– tirgus). (4 punkti)

<input type="checkbox"/>	Uzņēmums “Saltums” saņēma Valsts plāna uzdevumu – šajā gadā tam jāsarāžo 500 tūkstoši veikalu saldējamās vitrīnas.
<input type="checkbox"/>	Miljonārs Kārlis Kalns iegādājās vēl sešas viesnīcas.
<input type="checkbox"/>	Mednieki atgriezās no veiksmīgām medībām. Sievietes uz ugunskura pagatavoja medījumu. Labāko gabalu saņēma ciltis vecākais un veiksmīgie mednieki. Tā bija viņu cilti jau vairākus gadu simtus.
<input type="checkbox"/>	Saimniecība “Zemenīte” šogad guva labu peļņu, jo konkurentu saimniecībās pavasara salnu laikā stipri cieta zemeņu stādījumi.

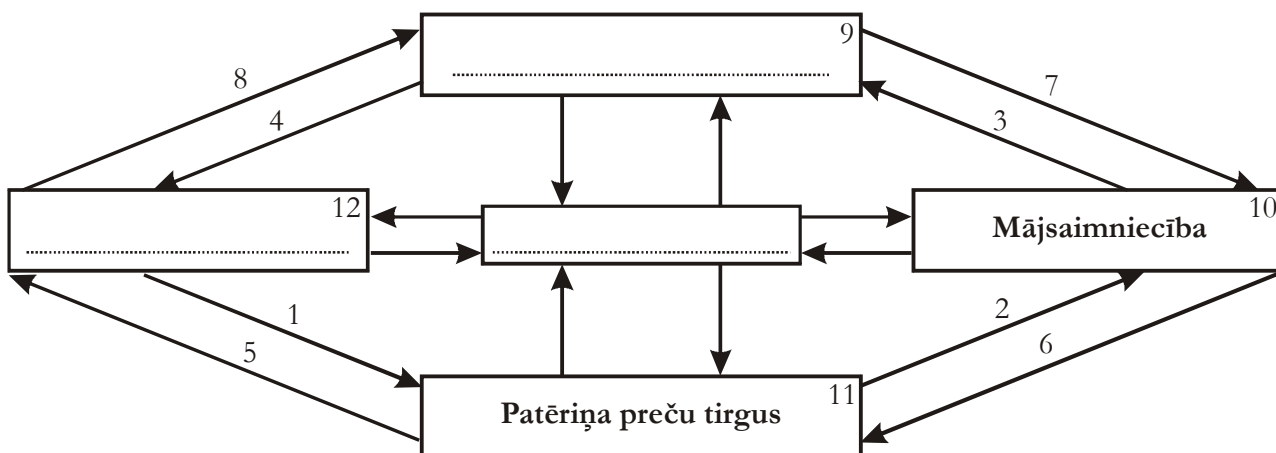
4. Uzrakstiet, kurš no saplūšanas veidiem minēts katrā no situācijām. (4 punkti)

Situācija	Saplūšanas veids
Kooperatīvs “Gotiņa” apvienojās ar piena pārstrādes uzņēmumu “Sviests un siers”.	
Ķīmijas koncerns nopirka vietējo laikrakstu.	
Uzņēmums “Elektronika” nopirka atpūtas kompleksu.	
Apvienojās divi piena pārstrādāšanas uzņēmumi.	

5. Ielieciet "X" pareizajā kolonā. (8 punkti)

	Pilnīga konkurence	Monopolistiskā konkurence	Oligopols	Monopols
Konditorejas izstrādājumi				
Labība (kvieši)				
ASV automašīnu rūpniecība				
Latvijas dzelzceļa pārvadājumi				
Peldkostīms				
Jelgavas siltuma apgāde				
Tā kā uzņēmumi nespēj ietekmēt cenu, tad var tikai samazināt ražošanas izmaksas				
Gandrīz pilnīga cenu kontrole				

6. Ierakstiet shēmā trūkstošo un tabulā atbilstošo ciparu plūsmai vai notikumam. (9 punkti)



Cipars		Cipars	
	Samaksa par resursiem		Resursi
	Kārlis meklē šofera darbu		Naudas izdevumi preču iegādei
	Aldis atnesa no tirgus ziedus		SIA "Auto" samaksāja Kārlim par garāžas nomu

7. Uzrakstiet pārspriedumu par vienu no dotajām tēmām: "Kam izdevīga konkurence?", "Kāpēc jāroda negodīga konkurence?", "Kas ir uz zināšanām balstīta ekonomika?" (12 punkti)

2. Ekonomiskās sistēmas un konkurence	Vārds	
	Uzvārds	
	Klase	Datums
	Punkti	Vērtējums
<i>II variants</i>		

1. Apvelciet pareizās atbildes burtu (katram jautājumam ir tikai viena pareiza atbilde). (6 punkti)

<p>1. Kura ekonomiskā situācija ir izveidojusies Latvijā:</p> <p>a) tradicionālā ekonomika; b) brīvā tirgus ekonomika; c) komandekonomika; d) jauktā ekonomika.</p> <p>2. Tirgus sektors ekonomikā nodrošina:</p> <p>a) ierobežoto resursu sadali; b) vienlīdzīgu ienākumu sadali visiem iedzīvotājiem; c) visus iedzīvotājus ar patēriņa precēm un pakalpojumiem; d) peļņu visiem uzņēmumiem.</p> <p>3. Konkurence tirgū ir svarīga, jo tā:</p> <p>a) ierobežo pieprasījuma un piedāvājuma sekas; b) stimulē ražotājus būt efektīviem; c) rada tirgu, kurā ražotāji var kontrolēt cenas; d) mazina peļņas motīvu ražošanā.</p>	<p>4. Jauktās ekonomiskās sistēmas apstākļos valstij nevajadzētu:</p> <p>a) noteikt privāto preču cenas; b) pārdalīt ienākumus; c) ražot sabiedriskās preces; d) veicināt konkurenci.</p> <p>5. Monopols, kas saistīts ar lielām pastāvīgām izmaksām un veidojas nozarēs, kur vairāku uzņēmumu pastāvēšana nebūtu sabiedrībai izdevīga:</p> <p>a) dabiskais monopols; b) mākslīgais monopols; c) tehniskā progresa monopols; d) radošās darbības monopols.</p> <p>6. Ja tirgus pēc savas struktūras ir monopols, tad:</p> <p>a) tirgū ir viens pircējs; b) tirgū ir viens pārdevējs; c) tirgū ražotājam ir viegli iekļūt; d) cenas tirgū ir ļoti augstas.</p>
---	---

2. Ierakstiet pirms skaidrojuma terminu. (4 punkti)

- – licenzēta starpnieku akciju sabiedrība, kurā notiek veikalniecisku darījumu slēgšana vai informācijas iegūšana par šiem darījumiem.
- – izplatīta uzņēmumu apvienība, kas rodas, rakstiski vai mutiski vienojoties, tādiem kādas nozares uzņēmumiem, kuri ražo samērā viendabīgus izstrādājumus.
- – monopola tiesības lietot jaunu produktu vai ideju noteiktu laiku, apliecība, ko izsniedz izgudrotājam.
- – valstij piederošu uzņēmumu, transportlīdzekļu, dzīvojamo namu u.c. atdošana vai pārdošana privātā vai kolektīvā īpašumā.

3. Par kuru ekonomisko sistēmu ir apgalvojums? Ierakstiet lodziņos attiecīgo apzīmējumu (Tr– tradicionālā, K– komandekonomika, T– tirgus). (4 punkti)

<input type="checkbox"/>	Aivaram Eglem pieder mežs un gateris. Viņš nesēn nopirka jaunas un modernas gatera iekārtas.
<input type="checkbox"/>	Sahāras tuksnesī klejo cilts, kurā vēl arvien saglabāties matriarhāts. Sieviete ir cilts vecākā, un viņa nosaka visu kārtību ciltī.
<input type="checkbox"/>	Jānis iestājās dzīvokļa rindā savā uzņēmumā. Uzņēmumā ir arī rinda, lai saņemtu vieglās automašīnas. Uzņēmuma labākā audēja saņēma iespēju iegādāties vieglo automašīnu ārpus rindas.
<input type="checkbox"/>	Uzņēmums “Kūka” pēc vairāku mēnešu saskaņošanas beidzot varēja sākt jaunas kūkas “Lācītis” ražošanu. Uzņēmumam līdz ar to tika palielināts kūku ražošanas plāns.

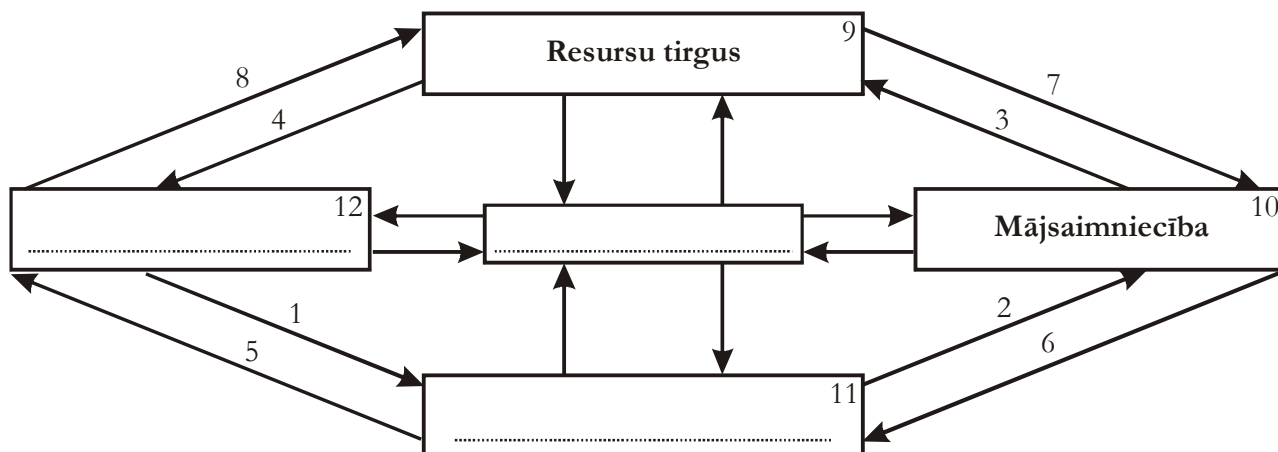
4. Uzrakstiet, kurš no saplūšanas veidiem minēts katrā no situācijām. (4 punkti)

Situācija	Saplūšanas veids
Apvienojās 10 pārtikas veikali, lai izveidotu veikalu ķēdi.	
Meža izstrādes uzņēmums nopirka gateri.	
Banka “Mitsu” nopirka motociklu ražošanas uzņēmumu.	
Kooperatīvs “Kartupelis” apvienojās ar kartupeļu cietes ražotni.	

5. Ielieciet “X” atbilstošajā kolonā. (8 punkti)

	Pilnīga konkurence	Monopolistiskā konkurence	Oligopols	Monopols
Vērtspapīri – konkrētas akciju sabiedrības akcijas				
Māize				
Jelgavas ūdens apgāde				
Latvijas mobilie telefona sakari				
Apavi				
Latvijas gāzes apgāde				
Preces tikpat kā nav atšķiramas pēc to īpašībām un kvalitātes				
Ļoti grūti iekļūt tirgū				

6. Ierakstiet shēmā trūkstošo un tabulā atbilstošo ciparu plūsmai vai notikumam. (9 punkti)



Cipars		Cipars	
	Ienākumi (alga, rente, procenti, peļņa)		Naudas ieņēmumi
	Uzņēmums “Kūkas” nogādāja veikalam savu produkciju		Naudas izdevumi preču iegādei
	Uzņēmums “Klucītis” meklē jaunu galdnieku		Pēteris strādā uzņēmumā “LLL” par naktssargu

7. Uzrakstiet pārspriedumu par vienu no dotajām tēmām “Kam izdevīga konkurence?”, “Kāpēc jāstāda negodīga konkurence?”, “Kas ir uz zināšanām balstīta ekonomika?” (12 punkti)

Pārbaudes darba “Ekonomiskās sistēmas un konkurence” vērtēšanas kritēriji

Uzdevums	Kritēriji	Punkti
1.	Par katru pareizu atbildi testā 1 punkts	6
2.	Par katru pareizi ierakstītu terminu 1 punkts	4
3.	Par katru precīzu atbildi 1 punkts	4
4.	Par katru precīzu atbildi 1 punkts	4
5.	Par katru precīzu atbildi 1 punkts	8
6.	Par pareizi ierakstītu shēmā 1 punkts Par katru precīzu piemēru 1 punkts	9
7.	Eseju labo atbilstoši eksāmena kritērijiem	12